

Tillsynsplan för alkohol- och tobakstillsyn 2022

Länsstyrelsen uppdrag

Länsstyrelsen har enligt 9 kap. 1 § 2 st. alkohollagen (2010:1622) och 7 kap 2 § lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Sveriges Länsstyrelser utvecklar Alkohol och Tobakstillsynen

Länsstyrelserna genomförde tillsammans år 2011 ett utvecklingsprojekt, "Sveriges länsstyrelser utvecklar alkohol- och tobakstillsynen" (SLATT). Projektets syfte var att få till stånd en likvärdig granskning inom länsstyrelserna på alkohol- och tobaksområdena. Modellen stödjer ett organiserat och strukturerat samarbete mellan länsstyrelserna som gemensamt har tagit fram en modell för hur sådan tillsyn ska bedrivas. Länsstyrelsen i Örebro län använder sig av det gemensamma arbetssättet i sin granskning.

Tillsyn 2022

Omfattning

Varje kommun bör få ett besök minst en gång vartannat år, och dessutom besök vid förekommen anledning. Med anledning av att den tillsyn som var planerad att genomföras i Karlskoga kommun under 2021 fick skjutas fram har Länsstyrelsen för avsikt att under 2022 göra verksamhetstillsyn i 7 av länets 12 kommuner; Örebro, Lekeberg, Hallsberg, Kumla, Laxå, Askersund och Karlskoga.

Tematillsyn vid verksamhetstillsyn

Tematillsyn är ett tillvägagångssätt där länsstyrelsen väljer att fokusera kontroll och granskning av ett eller flera specifika tillsynsområden. 1 juli 2019 ersattes tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare med lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter. I den nya lagen infördes en tillståndsplikt för handel med tobak. Detaljhandel och partihandel med tobaksvaror får idag bedrivas endast av den som har tillstånd för sådan handel. Bestämmelserna syftar till att minska bruket av tobak och till att motverka illegal handel med tobak. En av fördelarna med en tillstandsreglering är att man får möjlighet att på förhand pröva näringsidkarens lämplighet och vandel. Vandelsprövningen ger möjlighet att sålla bort sådana personer som tidigare har gjort sig skyldiga till exempelvis brottslig verksamhet. Den här delen i tillståndsprövningen kan därför antas begränsa de illegala eller annars oseriösa inslagen inom

detaljhandeln. Med anledning av den nya lagen och införandet av tillståndsplikt kommer länsstyrelsen huvudfokus under 2022 fortsätta vara tillståndsgivning för tobak parallellt med tillsyn på alkoholområdet.

Fokus på barn och unga

Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Ett av de främsta och mest grundläggande politiska instrumenten för att nå detta mål är en restriktiv lagstiftning på alkoholområdet. Med en väl fungerande lagstiftning har samhället möjlighet att kontrollera hanteringen av alkohol i samhället och särskilt begränsa tillgängligheten till alkohol i vissa miljöer och sammanhang. Det är särskilt angeläget att regelverket ger barn och unga det skydd de behöver.¹

Tobaksbruk är den främsta påverkningsbara dödsorsaken i höginkomstländer och flera studier påvisar betydande koppling mellan rökning och sjukdom. Regeringens övergripande tobakspolitiska mål är att minska allt tobaksbruk och förhindra att unga börjar använda tobak. Regeringen ställer sig även bakom målet om ett rökfritt Sverige 2025. Målet innebär en utfasning av rökningen och att mindre än fem procent av Sveriges befolkning då röker. Tillgänglighetsbegränsande åtgärder, exempelvis en effektiv tillsyn har stor betydelse för att förhindra att unga börjar använda tobak. För att minska ungas exponering för tobaksbruk krävs rökfria miljöer och en bättre efterlevnad av lag om tobak och liknande produkter.²

Det är viktigt att kommunen genomför den tillståndsprövning och tillsyn som de har ansvar för enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter, dels för att kunna ha kontroll över den verksamhet som bedrivs, dels för att tillsynsobjekten bättre själva ska kunna leva upp till lagens bestämmelser. En tät och kvalitativ tillsyn på både regional och lokal nivå säkrar att alkohol- och tobakslagen följs.³ Det är också viktigt att kommunens tillsynsdokumentation håller en hög kvalitet.⁴

Verksamhetstillsynens tillvägagångssätt

Inför granskningen skickar Länsstyrelsen ut en enkät till kommunerna med frågor kring kommunens arbete med alkohol- och/eller tobakstillsyn, beroende på vad som granskas. Enkäten skickas ut tillsammans med ett aviseringsbrev där syftet med tillsynen framgår.

Länsstyrelsens handläggare går därefter igenom och kontrollerar kommunens dokumentation kring det som är fokus för tillsynen samt intervjuar kommunens handläggare, ansvarig chef samt representanter från berörd nämnd. Verksamhetstillsynen omfattar även kommunala styrdokument som är av vikt för kommunens kontroll på alkohol- och

¹ Prop. 2009/10:125 s. 56

² Prop. 2017/18:156 s.44 f

³ Skr. 2015/16:86 s. 17

⁴ Folkhälsomyndigheten, 2007, Handbok i tillsyn s. 39f

tobaksområdet. Exempel på sådana dokument är kommunens tillsynsplan, kommunala riktlinjer, tillsynsprotokoll och beslut efter genomförd inspektion. Ovanstående nämnda dokument ligger till grund för diskussion och granskning.

Efter genomförd tillsyn ges kommunens handläggare möjlighet att kontrollera fakta som ligger till grund för beslut. I de fall som Länsstyrelsen finner brister i kommunens tillsynsverksamhet följs detta upp.

Årlig bedömning

Länsstyrelsen ska enligt 6 § 2 st. [Förordning \(2012:606\) om samordning inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet m.m.](#) redovisa en bedömning av kommunernas tillsyn inom alkohol- och tobaksområdet till Folkhälsomyndigheten.

Kommunala tillsynsplaner

Enligt 9 kap. 2 § alkohollagen ska kommunen upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen ska under 2022 kontrollera att samtliga kommuners tillsynsplaner i länet inkommer till myndigheten. Planerna utgör ett centralt dokument vid Länsstyrelsens verksamhetstillsyn.

Kommunernas beslut enligt alkohol och lag om tobak och liknande produkter

En kommun som har fattat ett beslut i ett ärende enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter ska sända en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten samt Länsstyrelsen och till Polismyndigheten vilket framgår av 9 kap. 7 § alkohollagen och 7 kap. 20 § lag om tobak och liknande produkter.

Behandling av betydande uppgifter

I de fall det kommer till Länsstyrelsens kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna i 6 kap. alkohollagen om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat ska detta underrättas till berörd/a myndigheter, i överrensställelse med 9 kap. 10 § alkohollagen.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Anna C. Olofsson, med handläggare Jenny Spector som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.